

Рада Левкова (Велико Търново, България)

Марияна Парзулова, Тодор Балкански. Именуването на българите през XX–XXI век. Енциклопедичен справочник, Велико Търново, изд. “Знак’94”, 2013 г., 150 стр.

РЕЦЕНЗИЯ

„Именуването на българите през XX–XXI век. Енциклопедичен справочник”, с автори Марияна Парзулова и Тодор Балкански, е резултат от работата през втория етап на проекта „Езикът на българското общество в началото на XXI век” с ръководител проф. дфн Марияна Парзулова, осъществен в университета „Проф. д-р Асен Златаров”, Бургас. Издаден е през 2013 г.

Справочникът представя съвременната терминология на българската антропонимия. Част от термините вече са в обращение, но друга част са въведени от самите автори на справочника, например **предиме** (с. 113). Това е първият по рода си енциклопедичен справочник на българската антропонимия, сходен само с „Енциклопедия на българската ономастика” на Т. Балкански и К. Цанков (2010). Някои от термините, описани в справочника, присъстват и в „Енциклопедия на българската ономастика”.

Справочникът се състои от увод, словник и библиография. Термините са подредени по азбучен ред. Отляво е изписан терминът, а отдясно са поставени оценъчни бележки, следвани от дефиниция. Според случая са предпочетени или дефиниране, съобразено с принципите на тълковния речник, или енциклопедичната статия.

В книгата има приложен богат илюстративен материал, посочена е библиография за повечето установени първи употреби, за по-важни употреби и когато има дискуссионност относно термина. Съобщава се за авторството на някои термини – например за термина „интер-

национално име” (с. 75). Има и разграничаване на термини, например „различно от *историзъм*, *име-историзъм*” (с. 76).

Справочникът е ценен източник на информация за историята на именуването в България в миналото и за новите тенденции, например в статията „Антропонимна политика на българската държава (1878–2013)” (с. 12–13). Авторите описват традиции на именуване още от прабългарско време, например на стр. 14 – „Антропонимофагията като явление в българската антропонимия”. В много случаи при описанието на промените в българската практика на именуване са посочени и годините или периодът, в които се извършват те. Така читателят може да се ориентира в хронологията и да придобие по-завършена представа относно практиките на именуване при българите. Описани са не само имената на етнически българи, а и на турци, роми, български евреи, гагаузи.

Изброените факти са поднесени по интригуващ начин и карат читателя да забрави, че прави справка в речник, а да придобие усещането, че чете историята на българския народ от ономастична гледна точка. Книгата предизвиква у читателя желание да научи повече, което може да бъде осъществено лесно, тъй като авторите често правят препратки към други трудове, включително и свои.

В увода авторите отбелязват, че трудът е създаден освен за нуждите на българското езиковедие – за ономасти, историци, краеведи, студенти, така и за всички, които имат интерес към именуването на българите. Всъщност, книгата би могла да намери приложение и в работата на учители по история и български език и литература, които искат да обогатят знанията на учениците относно именуването на българите не само през XX и XXI век, а и от времето преди създаването на българската държава. За учители по история би представлявала интерес информацията за имената на наши владетели – „Дебългаризацията на българския антропонимикон” (с. 31–33). Може да бъде полезна и на всеки, който иска да научи повече за именуването. Отбелязват се интересни факти, които за носителите на българския език на пръв поглед може да изглеждат обикновени, но когато сравним нашата култура с други култури, откриваме факти, на които е възможно да не сме обръщали внимание преди. Например в статията „Българи с еднакво първо, второ и трето име” (с. 22) четем, че „Тази особеност на българския

именник впечатлява чужденците...”. И наистина, за нас като българи не е странно, когато някой се казва Иван Иванов или дори Иван Иванов Иванов. Но името на българина Трифон Трифонов, например, предизвиква интерес в чужбина именно заради това повторение (по лични наблюдения на авторката на настоящата рецензия).

Относно термина **фамилиарна форма на име** обаче е нужна една поправка към примера за японските фамилиарни имена. В справочника четем „при японците фамилиарна форма на име се образува с морфемата *-кун*: *Танака-кун*, *Кита-кун* и под. Употребява се само от мъже за лица с по-ниско обществено положение или по-млади от говорещия”, (с. 140). Но всъщност фамилиарната форма не се употребява само от мъже, а и от жени. Специфичното е, че морфемата *-кун* се прибавя само към мъжки имена. Добре би било да бъдат споменати и фамилиарните форми на име при жените и децата. При жените към името се добавя морфемата *-чан*, например *Ю-чан*. При децата *-кун* се използва само при момчетата, но *-чан* се използва за имена както на момичета, така и на много малки момчета. Така за едно и също дете от мъжки пол може да се използват и двете фамилиарни форми. Например, двегодишно дете на име Алек има баща българин и майка японка, живеят в гр. София. Когато се говори на български, към детето най-често се обръщат с Алекчо, когато майка му се обръща към него на японски, най-често използва фамилиарната форма А-чан (името Алек се съкращава и след това се добавя *-чан*), но понякога и А-кун, защото така го нарича баба му по майчина линия.

Авторите на справочника са привели като пример за **индианско лично име** информацията от в. Шок (с. 74), в която е допусната грешка, че Винету е герой на писателя М. Рид, а всъщност той е герой на Карл Май.

Справочникът като систематизация на терминологията на българската антропонимия и извор на ценна информация, примери, библиография, е с изключителна важност за българската ономастика. А именуването е предмет на интерес не само за ономасти, етнографи, историци, а и в ежедневието на всички. В заключение ще цитирам самите автори: „Именният фонд е неразделна част от битието и културата на всеки етнос” (с. 67).